

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญมาใช้ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.1 วิสัยทัศน์
 - 1.2 หลักการ
 - 1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
 - 1.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 2.1 ความสำคัญ
 - 2.2 วิสัยทัศน์
 - 2.3 เป้าหมาย
 - 2.6 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 2.7 คุณภาพของนักเรียน
 - 2.8 สื่อการเรียนรู้
 - 2.9 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.10 การประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.11 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 3.1 แนวการจัดการเรียนรู้
4. บทเรียนสำเร็จรูป
 - 4.1 ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 4.2 ลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 4.3 ประเภทบทเรียนสำเร็จรูป
 - 4.4 หลักจิตวิทยาของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 4.5 ส่วนประกอบของบทเรียนสำเร็จรูป

- 4.6 หลักการของบทเรียนสำเร็จรูป
- 4.7 ประโยชน์ของบทเรียนสำเร็จรูป
- 4.8 การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป
- 4.9 การหาประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูป
- 4.10 วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพ
- 4.11 ข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป
- 4.12 ข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป
- 5. ความพึงพอใจ
 - 5.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 5.2 ทฤษฎีความพึงพอใจ
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ก : 4 - 6)

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยแลพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในการใช้ภาษาและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อติดต่อสื่อสารและสื่อความหมายให้ผู้อื่นมีความเข้าใจกับตนเอง ได้

2. ความสามารถในการคิด หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ความสามารถในการเทคโนโลยี หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี และนวัตกรรม สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง การปฏิบัติตนในการรัก ห่วงแทน ภาควุมใจ ในความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา รักเคารพและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
 2. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การปฏิบัติตนให้ตรงต่อความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
 3. มีวินัย หมายถึง ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของสังคมตามบรรทัดฐานและกฎหมายของสังคมไทย
 4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง รักในการเรียนรู้ ในทุกสิ่งทุกอย่างอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
 5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง ปฏิบัติตนอยู่ในทางสายกลาง พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีความพอประมาณและสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง
 6. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง มีความขยันหมั่นเพียร รักการทำงาน และทำงานอย่างมีความสุขให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้
 7. รักความเป็นไทย หมายถึง รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและความเป็นอยู่ของไทยด้วยความภาคภูมิใจ
 8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง มีจิตใจที่มุ่งมั่น รู้จักทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม
- สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพ มีความเสมอภาคทางการศึกษา มีการกระจายอำนาจ มีความยืดหยุ่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ มีสมรรถนะครบทั้ง 5 ด้าน หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ 8 ด้าน ทั้งนี้ กำหนดให้จัดการศึกษาผ่าน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยได้กำหนดตัวชี้วัดไว้ 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดชั้นปี และตัวชี้วัดช่วงชั้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กล่าวถึง ความสำคัญไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ข : 5)

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความนุษยดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่รวมกัน ในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี ของประเทศชาติ และสังคมโลก

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญา และศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบ มาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ นักเรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็น พลเมืองดี ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 ข : 6 - 7)

1. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่นักเรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการ สำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญา และศาสนา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้นในลักษณะบูรณาการ

2. ด้านทักษะกระบวนการ นักเรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการ ต่าง ๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ทักษะทางการสืบสวนสอบสวน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ การสืบค้น เป็นต้น

3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดี ในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิ ของผู้อื่นและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 8)

1. เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้มีการศึกษาพร้อมที่จะเป็นผู้นำ เป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ ดังนี้

1.1 นำความรู้จากอดีตมาสร้างความสำเร็จในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี

1.2 นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความสำเร็จในกระบวนการก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม

1.3 นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติของตน

1.4 นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่าย การบริโภคสินค้าและบริการมาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคม

1.5 นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนา มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

1.6 นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคม และกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม

2. บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การจัดการเรียนรู้ต้องใช้ข้อมูล ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

3. นักเรียนอภิปรายประเด็นปัญหาพร้อมสมัยร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่น ที่แตกต่างจากตนอย่างตั้งใจ

4. การจัดการเรียนรู้เป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูงในประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้ง ทำทนาย นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการจัดเตรียมโครงการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นจริงของสังคมที่ให้นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต

เป้าหมาย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะบรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 9 - 10)

1. ความรู้ ความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการผสมผสานการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ เช่น มนุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ปรัชญา และศาสนาเข้าด้วยกัน ไม่เพียงเท่านั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยังรวมถึงการศึกษาคุณลักษณะการเป็นคนดีของสังคม การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการศึกษา ความเป็นไปของโลก พหุวัฒนธรรม กฎหมายศึกษา อาชีพศึกษา และประเด็นปัญหาร่วมสมัยต่าง ๆ นอกจากนี้ยังจะต้องบูรณาการสาระความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอีกด้วย

2. ทักษะและกระบวนการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นผู้รอบรู้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนี้

2.1 ทักษะทางวิชาการ ได้แก่ ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการคิด ซึ่งนักเรียนต้องนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้จัดการกับความรู้ การนำความรู้ไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ประกอบด้วย

2.1.1 การแสวงหาและจัดการกับข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทักษะด้านนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน ศึกษา สืบค้นข้อมูล ความรู้ ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าทางสังคมศาสตร์ การสืบค้นความรู้ รวมทั้งความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.1.2 การคิดและนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ทักษะด้านนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด การจัดระบบข้อมูล การตีความ วิเคราะห์ สรุป ประเมินและนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นต่าง ๆ โดยสื่อสารออกมาในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเขียน การพูดที่สื่อความหมายกับผู้อื่นบนพื้นฐานที่มีเหตุผล และหลักการ เพื่อจะใช้สนับสนุนและประกอบการพิจารณาตัดสินใจใด ๆ ของบุคคลและสังคมได้อย่างฉลาดและมีประสิทธิภาพ

2.1.3 การสร้างองค์ความรู้ใหม่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดและหลักการ ได้สามารถอธิบายความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ สามารถคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ ศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีส่วนช่วยให้นักเรียน เกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของบุคคลและสังคมที่เราดำรงชีวิตอยู่ และนำไปสู่การนำความรู้ ไปใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา ตัดสินใจและการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2.2 ทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในสังคม การดูแลรักษา การเอาใจใส่ให้บริการ การมีส่วนร่วมในสังคม ทักษะและกระบวนการกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตามในการทำงานกลุ่ม เห็นคุณค่า เคารพตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความคล้ายคลึง และความแตกต่าง ของตนและของผู้อื่น เคารพในทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น เคารพในกฎ กติกาของกฎหมาย เคารพ ในความเป็นมนุษยชาติ และสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย

3. คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเจตคติ จริยธรรม และค่านิยม โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ และทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย นักเรียนจะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกที่ดี ในสังคมประชาธิปไตย เช่น การรู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย กตัญญู รักเกียรติภูมิ ของตน เคารพเหตุผล มีความยุติธรรม ห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่าง ขจัดข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี ยึดมั่นในความยุติธรรม ความเสมอภาคและเสรีภาพ มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิต และผู้บริโภคที่ดี เห็นคุณค่าของการทำงาน การทำงานเป็นกลุ่ม การเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่า อนุรักษ์ พัฒนาศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รูและเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เขาใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เขาใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และซำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย คำรงชีวิตอยู่รวมกัน ในสังคมไทย และสังคมโลก อย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เขาใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และซำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เขาใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเขาใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เขาใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เขาใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เขาใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เขาใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและซำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เขาใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกัน ในระบบของธรรมชาติ ใเขาแผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เขาใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพของนักเรียน

นักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีความรู้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 11)

1. ไคเรียนรูเรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง

2. ผู้เรียนได้ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วม ในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ

3. ได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ข้อคิดเกี่ยวกับ รายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้นและวิธีการ เศรษฐกิจพอเพียง

4. ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริม ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้ง มีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ นักเรียนสามารถ เรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่นักเรียน และผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณ ในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้นักเรียนสามารถยืมได้จากห้องสมุดของ สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 16)

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่าง มีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนรู้จัก วิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการใช้สื่อ การเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 17)

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพนักเรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน

ของนักเรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้
อย่างเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 18)

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ
ในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติ
ร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการวัด
และประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก
เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 19)

การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม
สาระตามหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ก : 23)

1. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐาน
การเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการประเมินการผ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายข้อ
3. กำหนดเกณฑ์การประเมินให้ระดับผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
4. ประเมินผลการเรียนระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการประเมินผลระดับห้องเรียน
5. ประเมินตัดสินผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายภาค
6. ประเมินสรุปผลการเรียนสาระการเรียนรู้ผ่านช่วงชั้น

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่นักเรียนตามจุดเน้นของหลักสูตรการกิจที่สถานศึกษา
จะต้องดำเนินการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ก : 24)

1. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักสูตร
แกนกลาง
2. กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ
3. กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
4. ดำเนินการประเมินการแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามแนวทาง
และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
5. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายภาค
6. ประเมินตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม การเปลี่ยนแปลง ตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี ของประเทศชาติ

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

แนวการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยึดหลักว่านักเรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 14)

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูต้องคำนึงถึง พัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียน เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบหรือวิธีการ ที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้ร่วมกันการเรียนรู้ จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการกระบวนการ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรก ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดนักเรียน เป็นสำคัญโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการ ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น การบูรณาการแบบครูคนเดียว การบูรณาการ แบบคู่ขนาน การบูรณาการแบบสหวิทยาการหรือการบูรณาการ แบบโครงการ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 15)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลง

ตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมีความอดทน อดกลั้น ขอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบ มีความรู้ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 ข : 1 - 2)

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่รวมกัน อย่างสันติสุข เป็นสุภะทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคมและส่วนรวม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ในสังคมไทยและสังคมโลก

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์พัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์ สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหลงอารยธรรมที่สำคัญของโลก

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหลงทรัพยากร และภูมิอากาศ ของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การไหลเวียนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ความสัมพันธ์ ของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระนี้เป็นสาระหลักที่เป็นความคิดเกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษาความประพุดติของพลเมืองและการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้ประสบการณ์และทักษะเกี่ยวกับ จริยธรรม คุณธรรมมาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทเรียนสำเร็จรูป

ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปนั้นได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 35) ได้กล่าวว่า บทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปว่าเป็นบทเรียนที่นำเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้มาแบ่งเป็นหน่วยย่อยหลาย ๆ กรอบ (Frames) เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ในแต่ละกรอบจะมีเนื้อหาคำอธิบายและคำถามที่เรียบเรียงไว้ต่อเนื่องกันจากง่ายไปหายาก

सानิตย์ กายาผาด (2547 : 2) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง บทเรียนที่เหมือนกับจำลองสถานการณ์การเรียนกับการสอนมาไว้ในรูปของวัสดุหรือสิ่งพิมพ์ ซึ่งทำหน้าที่เหมือนครู โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมบทเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง เพราะมีการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้รับทราบทันทีว่า กิจกรรมที่ผู้เรียนทำนั้นถูกหรือผิดเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและก้าวไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2547 : 53) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูปว่าเป็นบทเรียนที่สร้างขึ้น โดยกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ที่ต้องการ วิธีการ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และมีแรงเสริมแก่ผู้เรียนเป็นระยะ ๆ จึงถือว่าเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ถวัลย์ มาศจรัส (2548 : 17) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง บทเรียนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในบทเรียนแต่ละบทเรียนด้วยตนเอง โดยเริ่มจากเนื้อหาสาระง่าย ๆ ไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นเป็นลำดับ เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้น โดยกำหนดเนื้อหาวัตถุประสงค์ วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและประเมินการเรียนด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ฉวีลักษณ์ บุญชะกาญจน (2551 : 21) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง บทเรียนที่ลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากนำเสนอในรูปแบบของกรอบ ซึ่งจะมีคำถามและเฉลยไว้ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสามารถของนักเรียน โดยนักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ในการเรียนจึงจะบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ทิสนา แคมมณี (2552 : 16) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง สื่อการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์วิธีการตลอดจน อุปกรณ์การสอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ โดยลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก แต่ละกรอบมีคำถามและคำตอบเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง

ธีรชัย ปรุณโชติ (2552 : 4) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ซึ่งบทเรียนสำเร็จรูปนี้มีแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนทำให้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน

กุกุยา แสงเดช (2552 : 3) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง บทเรียนที่สร้างขึ้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดเป็นกรอบที่เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก แต่ละกรอบมีคำอธิบาย คำถาม และเฉลยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง บทเรียนที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะนำเสนอเนื้อหาบทเรียนทีละน้อยจากง่ายไปหายาก โดยเสนอเป็นกรอบหรือแฟรม ในแต่ละกรอบหรือแฟรมจะมีคำถามและคำเฉลยอยู่ โดยคำถามจะเป็นคำถามที่ง่ายไปหายากและนักเรียนสามารถประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนได้ทันที เพื่อเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะศึกษาบทเรียนต่อไป

ลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูป

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 35) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบและลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูปที่สำคัญ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
2. เนื้อหาหรือเรื่องที่อยากให้นักเรียนรู้ แบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ การเรียงความสั้นยาวของแต่ละกรอบแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม
3. จัดเรียงลำดับกรอบบทเรียนให้ต่อเนื่องกัน เริ่มจากง่ายไปหายาก และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีการทบทวนให้ผู้เรียนทดสอบการเรียนรู้ของตนเองตลอดเวลา
4. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาและทักษะจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกรอบ
5. เป็นการเรียนรู้ที่ให้ข้อมูลย้อนกลับจากผลการทดสอบทันทีโดยสามารถตรวจสอบคำตอบจากคำเฉลยด้วยตนเองซึ่งในบางข้ออาจมีคำอธิบายเพิ่มเติมให้ด้วย

6. มีการเสริมแรงผู้เรียนในขั้นตอนสำคัญเป็นระยะ เช่น คำชมจากการที่ผู้เรียนรู้ว่าตนเองทำได้ถูกต้องแล้ว

7. ไม่จำกัดเวลาเรียน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

8. มีการวัดประเมินผลแน่นอน ซึ่งมีการทดสอบก่อนเรียน ทดสอบระหว่างเรียน และทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความก้าวหน้าในการเรียนรู้

กุศยา แสงเดช (2552 : 8) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
2. เนื้อหาหรือเรื่องที่จะให้เรียนรู้ แบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่า กรอบการเรียนความสั้นยาวของแต่ละกรอบแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม

3. จัดเรียงลำดับกรอบการเรียนให้ต่อเนื่องกัน เริ่มจากง่ายไปหายาก และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีการทบทวนให้ผู้เรียนทดสอบการเรียนรู้ของตนเองตลอดเวลา

4. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหา และทักษะจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกรอบ

5. เป็นการเรียนรู้ที่ใหญ่ขอมูลย้อนกลับ จากผลการทดสอบทันที โดยสามารถตรวจสอบคำตอบ จากคำเฉลยด้วยตนเอง ซึ่งในบางขอมูลอาจมีคำอธิบายเพิ่มเติมให้ด้วย

6. มีการเสริมแรง แก่ผู้เรียนในขั้นตอนสำคัญเป็นระยะ เช่น คำชม จากการที่ผู้เรียนรู้ว่าตนเองทำได้ถูกต้องแล้ว

7. ไม่จำกัดเวลาเรียน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

8. มีการวัดประเมินผลแน่นอน ซึ่งมีทั้งการทดสอบย่อยระหว่างเรียน ทดสอบก่อนเรียน และทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความก้าวหน้าในการเรียนรู้

ธีรชัย ปฐมโชติ (2552 : 56) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ว่ามีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. เนื้อหาวิชาถูกแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ เรียกว่า กรอบ (Frame) และกรอบเหล่านี้จะเรียงลำดับจากง่ายไปหายากโดยมีขนาดแตกต่างกัน ตั้งแต่ประโยคหนึ่งจนถึงข้อความเป็นตอน ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ไปทีละน้อยจากสิ่งที่รู้ แล้วไปสู่ความรู้ใหม่ เป็นการเร้าความสนใจไปในตัว

2. ภายในกรอบแต่ละกรอบจะต้องให้นักเรียนมีการตอบสนอง เช่น ตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ทำให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของบทเรียน

3. นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงย้อนกลับทันทีคือ จะได้รับทราบคำตอบที่ถูกต้องทันที ซึ่งทำให้นักเรียนทราบว่าคำตอบของตนถูกหรือผิด และสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดของตนเองได้ทันที

4. การจัดเรียงลำดับหน่วยย่อย ๆ ของบทเรียนต่อเนื่องกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก การนำเสนอเนื้อหาในแต่ละกรอบ ควรลำดับขั้นตอนเรื่องให้ชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ และทำให้นักเรียนตอบสนองเรื่องนั้นโดยตรง

5. นักเรียนปฏิบัติหรือตอบคำถามแต่ละกรอบไปตามวิธีที่กำหนดให้

6. นักเรียนค่อย ๆ เรียนเพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ ทีละขั้น

7. นักเรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดเวลา การใช้เวลาศึกษาบทเรียนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียน

8. บทเรียนสำเร็จรูปได้ตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะไว้แล้ว มีผลทำให้สามารถวัดได้ว่าบทเรียนนั้น ๆ ใ้บรรลุเป้าหมายหรือไม่

9. บทเรียนสำเร็จรูป ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ต้องคำนึงถึงนักเรียน เป็นเกณฑ์ จุดบกพร่องและปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้จริง

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูปนั้นจะมีจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ เนื้อหาหรือเรื่องที่จะให้เรียนรู้ แบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ ความสั้นยาวของแต่ละกรอบแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม มีคำถามและเฉลยคำถามแต่ละกรอบและมีแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน

ประเภทบทเรียนสำเร็จรูป

ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2549 : 139 - 140)

1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (Linear Programmed) เนื้อหาจะถูกจัดเรียงเป็นกรอบ (Frame) ตามลำดับจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะต้องเริ่มเรียนจากกรอบแรก และเรียงลำดับจนกระทั่งกรอบสุดท้ายของบทเรียน จะข้ามกรอบใดกรอบหนึ่งไม่ได้สิ่งที่เรียนจากกรอบแรกจะเป็นพื้นฐานของกรอบถัด ๆ ไป

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบแยกกิ่งหรือสาขา (Branching Programmed) Noman H. Crowdog เป็นผู้พัฒนาจากสกินเนอร์ (Skinner) โดยบทเรียนจะไม่ดำเนินการตามลำดับ แต่จะจัดให้มีการเรียงลำดับเนื้อหาโดยอาศัยคำตอบของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ ถ้าผู้เรียนตอบคำถามของข้อความย่อย ๆ ที่เป็นหลักของบทเรียนได้ถูกต้อง บทเรียนอาจจะมีคำแนะนำให้ผู้เรียนปฏิบัติต่อไปโดยให้ข้ามกรอบนี้ไปกรอบต่อไป แต่ถ้าผู้เรียนตอบคำถามไม่ถูกต้องก็อาจจะมีข้อความย่อย ๆ เพิ่มเติมให้ศึกษาก่อน

เพื่อเข้าใจและก้าวต่อไป การเรียนจะไม่ดำเนินตามลำดับชั้นจากกรอบแรกไปจนถึงกรอบสุดท้าย แต่อาจจะย้อนไปย้อนมาในกรอบต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน

3. บทเรียนผสม (Combination Programmed) เป็นบทเรียนที่ให้โอกาสการตอบสนองของผู้เรียน โดยมีทั้งแบบเส้นตรงและแบบแตกกิ่งในเนื้อหาเดียวกัน

กุศยา แสงเดช (2552 : 10) ได้กล่าวถึง ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป ไว้ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (Linear Program) ในการสร้างบทเรียนจะยึดหลักการแบ่งเนื้อหาเป็นขั้นตอนเล็ก ๆ ในแต่ละกรอบ พร้อมด้วยคำถาม แต่มีการให้นักเรียนตอบเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 แบบสร้างคำตอบ (Constructs) ในช่องว่างที่ให้ไว้ เป็นบทเรียนที่ให้ผู้เรียนสร้างคำตอบเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาของสกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner) เนื้อหาจะแบ่งเป็นขั้นตอนเล็ก ๆ สั้น ๆ โดยขนาดของกรอบจะต้องมีขนาดใหญ่ พอที่จะอธิบายเนื้อหาทั้งหมดนั้น ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้อง เป็นการช่วยมิให้ตอบผิด ซึ่งจะทำให้เกิดการจดจำไปนาน และถ้านักเรียนตอบถูกก็จะทำให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เปรียบเสมือนเป็นรางวัลที่พึงได้รับ

1.2 แบบเลือกตอบ (Multiple Choices) เป็นการสร้างบทเรียนตามหลักการของเพรสซี่ (Sydney L. Pressey) โดยเมื่อผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องแล้ว จะมีสิ่งเร้าตัวถัดไปเสนอมาให้ แต่ถ้าผู้เรียนเลือกข้อผิดพลาดก็ต้องกลับไปอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาในกรอบเดิมอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงเลือกคำตอบใหม่จนกว่าจะถูกต้อง

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา (Branching Program) เป็นแนวความคิดของโครเดอร์ (Crowder) ซึ่งลักษณะของบทเรียนจะคล้ายกันกับแบบเลือกตอบของเพรสซี่แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ว่าตัวเลือกในแต่ละตัวจะนำผู้เรียนได้ไปศึกษาในกรอบหรือหน้าอื่น ๆ ต่อไป การเรียงลำดับชั้นหรือกรอบจะไม่เป็นไปตามลำดับ โดยถ้าผู้เรียนตอบคำถามของเนื้อหาในกรอบนั้นได้ อาจข้ามกรอบบางกรอบไป เพื่อเรียนในกรอบของเนื้อหาที่กำหนด แต่ถ้าผู้เรียนตอบผิดก็จะได้รับการอธิบายเหตุผลหรือสาเหตุที่ผิด และอาจได้รับบทเรียนเพิ่มเติมจากหน่วยย่อย ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องทำตามคำแนะนำในแต่ละกรอบอย่างเคร่งครัด

ธีรชัย ปรุณโชติ (2552 : 7) ได้แบ่งบทเรียนสำเร็จรูปออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ เป็นบทเรียนที่เสนอเนื้อหาทีละน้อยตามลำดับขั้นตอน มีคำถามและเฉลย หรือแนวคำตอบไว้ให้ตรวจสอบทันที แต่ไม่เสนอเนื้อหาในลักษณะของกรอบ แต่เสนอเนื้อหาเป็นลำดับต่อเนื่องกัน เช่นเดียวกับการเขียนบทความหรือตำราแตกต่างกัน เพียงแต่ว่าบทเรียนประเภทนี้จะต้องมีคำตอบหรือแนวคำตอบไว้ให้นักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนว่าคำตอบของตนถูกหรือผิด

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (Linear Programming) เป็นบทเรียนแบบเส้นตรงที่นำเสนอเนื้อหาที่ละเอียดบรรจุลงในกรอบหรือเฟรมต่อเนื่องกันตามลำดับจากกรอบหนึ่งไปยังกรอบที่สอง จนถึงกรอบสุดท้ายตามลำดับโดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก สิ่งที่ยื่นจากหน่วยย่อยหรือกรอบแรกจะเป็นพื้นฐานสำหรับกรอบถัดไป นักเรียนจะต้องเรียนตามลำดับที่ละเอียดต่อเนื่องกันไปตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้าย โดยไม่ข้ามกรอบใดกรอบหนึ่งเลย

3. บทเรียนสำเร็จรูปแบบแตกกิ่งหรือสาขา (Branching Programming) เป็นวิธีการเขียนบทเรียนแบบลำดับแตกต่างจากการเขียนแบบเส้นตรง การเขียน โปรแกรมแบบสาขามีการเรียงลำดับข้อความย่อย โดยอาศัยคำตอบของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ถ้านักเรียนตอบคำถามข้อความย่อยได้ถูกต้อง นักเรียนจะได้รับคำสั่งให้เข้าไปหน่วยย่อยได้จำนวนหนึ่งแต่ถ้าตอบไม่ถูกต้องอาจจะได้รับคำสั่งให้ย้อนไปเรียนข้อความย่อยต่าง ๆ เพิ่มเติมก่อนที่จะก้าวหน้าต่อไป

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปแบ่งได้สามประเภทคือ บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง และบทเรียนสำเร็จรูปแบบแตกกิ่งหรือสาขา แต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้เลือกใช้ ซึ่งในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปในครั้งนี้ได้เลือกใช้ประเภทบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่ละเอียดบรรจุลงในกรอบหรือเฟรมต่อเนื่องกันตามลำดับจากกรอบหนึ่งไปยังกรอบที่สอง จนถึงกรอบสุดท้ายตามลำดับโดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก สิ่งที่ยื่นจากหน่วยย่อยหรือกรอบแรกจะเป็นพื้นฐานสำหรับกรอบถัดไป นักเรียนจะต้องเรียนตามลำดับที่ละเอียดต่อเนื่องกันไปตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้าย โดยไม่ข้ามกรอบใดกรอบหนึ่งเลย

หลักจิตวิทยาของบทเรียนสำเร็จรูป

หลักจิตวิทยาที่นำมาเป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนกับบทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีผู้กล่าวถึงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

ถวิลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 :18 - 19) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมบทเรียนสำเร็จรูปเกิดขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยา 2 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (S - R Bond Theory) ซึ่งเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Response)

ธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นนักการศึกษาและจิตวิทยา ชาวอเมริกาได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการเรียนรู้โดยอาศัยวิธีการวิทยาศาสตร์ จนค้นพบและสรุปเป็นทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงที่เป็นการสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) นำมาใช้เป็นพื้นฐานของการจัดบทเรียนสำเร็จรูปนั้น ธอร์นไดค์กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญไว้ 3 ประการ ได้แก่

1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎแห่งความพร้อมเป็นความสำคัญของการตั้งใจและจงใจการเรียนรู้ เช่น การเตรียมตัวผู้เรียน การเตรียมบทเรียน ซึ่งมนุษย์จะทำงานได้ดีเมื่อมีความพร้อมเรื่องความพร้อม ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เมื่อเขาได้เรียนรู้จะมีความพึงพอใจ สุขใจ ตรงกันข้าม ถ้าไม่มีความพร้อม แต่ถูกแรงกดดันให้ต้องมีความพร้อมก็จะเกิดความไม่พอใจความพร้อมทำให้การเรียนรู้มีความสุขและเกิดผลสัมฤทธิ์ความไม่พร้อมทำให้การเรียนรู้ไปด้วยความทุกข์และผลสัมฤทธิ์ล้มเหลว

1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎแห่งการฝึกหัด ได้แก่ การกระทำซ้ำทำบ่อย ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะความชำนาญ การฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะที่แม่นยำ ชัดเจน และมีทักษะคล่องแคล่ว

1.3 กฎแห่งผล (Law of Effect) กฎแห่งผลหรือผลลัพธ์ที่ได้ ได้แก่ รางวัล หรือความสมหวังจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกำลังใจเรียนมากขึ้น เป็นกฎที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน ซึ่งได้มาจากการเสริมแรง เช่น การที่ผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้อง จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ กระตือรือร้นที่จะศึกษาเนื้อหาสาระอื่น ๆ ต่อไป หรือการได้รับรางวัลจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ก็เป็นแรงเสริมที่สำคัญให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2. ทฤษฎีของสกินเนอร์ (B. F. Skinner) สกินเนอร์ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สนใจศึกษาเรื่องราวพฤติกรรมของมนุษย์ โดยอาศัยพื้นฐานทางธรรมชาติและลักษณะของมนุษย์เสริมต่อจากทฤษฎี S-R ของธอร์นไดค์ไว้ 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ เงื่อนไขของการตอบสนอง (Operant Conditioning) การเสริมแรง (Reinforcement) และความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) นำมาใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

2.1 เงื่อนไขการตอบสนอง (Operant Conditioning) ได้แก่ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกจะเกิดขึ้นบ่อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับการตอบสนองอัตราการแสดงออกของพฤติกรรม

2.2 การเสริมแรง (Reinforcement) ได้แก่ สิ่งเร้าที่ทำให้อัตราการแสดงออกของพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ และตัดหรือกำจัดพฤติกรรมบางอย่างออกไปได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ

2.3 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้เร็ว สามารถนำเวลาที่เหลือไปทำกิจกรรมอื่นโดยไม่ต้องรอผู้เรียนได้ซ้ำ ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนได้ซ้ำก็สามารถจะเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากบทเรียนสำเร็จรูปได้คามศักยภาพของตนเอง โดยไม่ถูกบีบบังคับว่าจะต้องเรียนจบเนื้อหาสาระที่ผู้สอนกำหนดพร้อมกับผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็ว โดยที่ตนเอง “ไม่เกิดการเรียนรู้” อย่างแท้จริง

กฤษยา แสงเดช (2552 :13) ได้กล่าวว่า นักจิตวิทยาที่มีบทบาทสำคัญต่อการสอนโดยใช้ บทเรียนสำเร็จรูปคือ สกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เงื่อนไขการตอบสนอง (Operant Conditioning) พฤติกรรมที่แสดงส่วนมากของมนุษย์ ประกอบด้วย การตอบสนองที่แสดงออกมา พฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นบ่อยเป็นความถี่ที่เรียกว่า อัตราการตอบสนองหรืออัตราการแสดงออกของพฤติกรรมการเรียนรู้จำเป็นต่อการทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงการตอบสนองและการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้เพราะมีการเสริมแรง

2. การเสริมแรง (Reinforcement) เมื่อสิ่งมีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง ผู้ฝึกสามารถให้ สิ่งเร้าใหม่ ซึ่งอาจทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยน ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลง เราเรียกสิ่งนั้นว่า ตัวเสริมแรง

3. การเสริมแรงทันทีทันใด (Immediate of Reinforcement) สิ่งเร้าที่ดีตัวเสริมแรง จะต้องเกิดขึ้นทันที หลังจากมีการตอบสนองหรือไม่ได้คำตอบ

4. การยุติการตอบสนอง (Extinction) ถ้าตอบสนองนั้นมีการเสริมแรงแล้ว และ มีการตอบสนองในอัตราที่สูง เราอาจลดอัตราการตอบสนองลงมาอยู่ในระดับเดิมของมันได้ โดยไม่มีการเสริมแรงของการตอบสนองนั้น

5. การคัดรูปพฤติกรรม (Shaping) พฤติกรรมการเรียนรู้บางอย่างที่ซับซ้อนมาก ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ต่อเนื่องกัน ไป ซึ่งการเรียนรู้จะบรรลุผลได้ดีเพราะการทำมาเป็นขั้น ๆ

ธีรชัย ปฐมโชติ (2552 : 8 - 9) ได้กล่าวว่าหลักการทางจิตวิทยาที่มีบทบาทสำคัญ ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ได้แก่

1. ทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (S-R Bond Theory) ซึ่งเน้นและให้ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Response) ธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นนัก การศึกษา และนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการเรียนรู้โดยอาศัยวิธีการ วิทยาศาสตร์ จนค้นพบและสรุปเป็นทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงเป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่ง เร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response)

1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Leadiness) กฎแห่งความพร้อมเป็นความสำคัญ ของการตั้งใจและจงใจในการเรียนรู้ เช่น การเตรียมตัวนักเรียน การเตรียมบทเรียน มนุษย์จะทำงาน ได้ดีเมื่อมีความพร้อม เรื่องของความพร้อม ถ้านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เมื่อเขาได้เรียนรู้ ก็จะมี ความพึงพอใจ สุขใจ ความพร้อมทำให้การเรียนรู้ มีความสุข และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี

1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎแห่งการฝึกหัด ได้แก่ การกระทำซ้ำ ๆ ทำบ่อย ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะความชำนาญ การฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะ ที่แม่นยำ ชัดเจน และมีทักษะคล่องแคล่ว

1.3 กฎแห่งผล (Law of Effect) กฎแห่งผล หรือผลลัพธ์ที่ได้ ได้แก่ รางวัล หรือ ความสมหวัง จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น เป็นกฎที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ นักเรียน ซึ่งได้มาจากแรงเสริม เช่น การที่นักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้อง จะทำให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจ กระตือรือร้นที่จะศึกษา เนื้อหาสาระอื่น ๆ ต่อไปหรือการได้รับรางวัลจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ก็เป็นแรงเสริมที่สำคัญให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.4 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน แต่ทุกคนมีโอกาสดแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับศักยภาพ และความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปได้ใช้พื้นฐานของหลักจิตวิทยามาช่วยในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ สกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ เงื่อนไขการตอบสนองการเสริมแรง การเสริมแรงทันทีทันใด การยุติและการคัดรูปพฤติกรรม และทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) คือ กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการฝึกหัด กฎแห่งผลและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ส่วนประกอบของบทเรียนสำเร็จรูป

กุศยา แสงเดช (2552 : 15) ได้กล่าวถึง บทเรียนสำเร็จรูปประกอบด้วยส่วนประกอบ ดังนี้

1. กรอบตั้งต้น (Set Frame) คือ กรอบใดก็ตามที่มีอยู่ตอนหนึ่งให้นักเรียนสร้างการตอบสนองลงไป การตอบสนองจะเป็นอะไรนั้น นักเรียนสามารถทำได้จากข้อมูลในกรอบเดียวกัน โดยนักเรียนไม่มีความจำเป็นต้องมีความรู้สำหรับใช้ตอบมาก่อน

2. กรอบฝึกหัด (Practice Frame) เป็นกรอบที่นักเรียนได้ใช้ฝึกหัดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วจากกรอบตัวต้น หลักการสำคัญ จะต้องให้นักเรียนได้ฝึกหัดเฉพาะสิ่งที่เขาได้รับจากกรอบตัวต้นเท่านั้น

3. กรอบรองส่งท้าย (Sub Terminal Frame) เป็นกรอบที่ให้ความรู้ที่จำเป็นแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสนองตอบในกรอบสรุปได้ถูกต้อง กรอบรองส่งท้ายแรกควรมีความรู้บางส่วนหนึ่งที่นำไปใช้ในกรอบส่งท้ายที่อยู่ถัดไป จะสะสมความรู้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกว่านักเรียนบรรลุถึงความสามารถที่จะตอบสนองในกรอบส่งท้ายได้อย่างถูกต้อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป จึงมักสร้างกรอบส่งท้าย หรือกรอบสรุปก่อนกรอบรองท้าย

4. กรอบสรุปหรือกรอบส่งท้าย (Terminal Frame) กรอบนี้นักเรียนจะต้องรวบรวมข้อมูลที่ได้เรียนจากกรอบต้น ๆ แล้วเขียนตอบสนองออกมาเอง นักเรียนจะพบว่ามีการชี้ช่องไว้บ้าง หรือไม่มีเลย

ธีรชัย ปฐมโชติ (2552 : 10) ได้กล่าวถึง ส่วนสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) หมายถึง จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นเกณฑ์สำหรับพฤติกรรมของนักเรียน หลังจากที่เรียนเนื้อหาวิชาจนจบแล้วว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงใด
2. เนื้อหาวิชาถูกแบ่งออกเป็นแต่ละสัปดาห์ ซึ่งเรียกว่า บท แต่ละบทจะถูกแบ่งออกเป็น ชั้นเล็ก ๆ ตามลำดับ เรียกว่า กรอบ (Frame) แต่ละกรอบจะมีคำอธิบายเนื้อหา ตัวอย่าง และมีคำถามให้นักเรียนตอบ เมื่อนักเรียนตอบเสร็จแล้วก็ตรวจคำตอบได้จากเฉลยที่มีอยู่ในกรอบถัดไป
3. แบบทดสอบท้ายบท เป็นแบบทดสอบที่ใช้สอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนเนื้อหาวิชานั้นในแต่ละบทแล้ว นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา มากน้อยเพียงใด นักเรียนได้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่

สรุปได้ว่า ส่วนประกอบของบทเรียนสำเร็จรูป ควรจะประกอบไปด้วยจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาในแต่ละกรอบสำหรับเรียนรู้พร้อมทั้งมีคำถามและเฉลยคำถามให้นักเรียนตรวจสอบได้ด้วยตนเอง และมีแบบทดสอบท้ายบทสำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

บุญชม ศรีสะอาด (2545 ก : 77) อธิบายถึง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปจะต้องยึดหลักการที่สำคัญของการสอน ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้เพิ่มขึ้นทีละน้อย (Gradual Approximation) การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ดี ถ้ามีการแบ่งขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนสั้น ๆ พอสมควร เพื่อให้เป็นพื้นฐานเสริมหรือเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ขั้นต่อ ๆ ไป การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปจึงมีการแบ่งเนื้อหาการเรียนออกเป็นตอน ๆ เป็นกรอบ ผู้เรียนจะค่อยเรียนรู้สะสมไปเรื่อย ๆ เมื่อเรียนรู้หลาย ๆ กรอบจนจบบทเรียนก็จะบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามต้องการ
2. หลักการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active Participation) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรม เช่น คิดแก้ปัญหา ค้นหาความสัมพันธ์ระดับลึกถึงความรู้เดิม ผู้เรียนจึงต้องมีส่วนจะต้องตอบสนองออกมาโดยเติมข้อความลงในช่องว่างหรือเลือกคำตอบที่เหมาะสม โดยจะต้องตอบสนองอยู่บ่อย ๆ แทบทุกกรอบ บางกรอบอาจตอบมากกว่า 1 ครั้ง ลักษณะดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนติดตามบทเรียนตลอดเวลา
3. หลักการรู้ผล (Feedback) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนได้รู้ผลของการกระทำของตนว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกหรือผิด ถ้าผิดที่ถูกควรเป็นอย่างไร จากหลักการดังกล่าวในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปจึงมีการเฉลยคำตอบที่ถูกต้องให้ผู้เรียนทราบว่าที่ได้ตอบสนองไปนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยเทียบกับคำตอบที่เฉลยไว้แล้ว

4. หลักการของความสำเเร็จ (Success Experience) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนรู้สึกว่ได้รับความสำเเร็จ ทำได้ถูกต้อง จากหลักการดังกล่าวนี้จึงมีการปูพื้นฐานเริ่มจากง่าย ๆ มีการเขียนย้ความรู้ และที่สำคัญคือในการตอบสนองบทเรียนจะพยายามให้ตอบโดยที่มั่นใจว่ถ้าผู้เรียนติดตามอย่างตั้งใจก็จะสามารถตอบได้ถูกต้อง

กุศยา แสงเดช(2552 : 17) ได้กล่าวถึง หลักการของเรียนสำเเร็จรูปจะต้องยึดหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้เพิ่มทีละน้อย (Gradual Approximation) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้ามีการจัดแบ่งขั้นของกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นขั้นตอนสั้น ๆ พอสมควร เพื่อให้เป็นพื้นฐานเสริมหรือเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ขั้นต่อ ๆ ไป การสร้างบทเรียนสำเเร็จรูปจึงการแบ่งเนื้อหาการเรียนออกเป็นตอน ๆ เป็นกรอบ ผู้เรียนจะคอยเรียนรู้สั่งสมขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อเรียนรู้หลาย ๆ กรอบจนจบบทเรียนก็จะบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ครบตามต้องการ

2. หลักการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active Participation) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนทำกิจกรรม เช่น คิดแก้ปัญหา ค้นหาความสัมพันธ์ ระลึกถึงความรู้เดิม ผู้เรียนจึงมีส่วนที่จะต้องตอบสนองออกมา โดยเติมขอความลงในช่องว่างหรือเลือกคำตอบที่เหมาะสม โดยจะต้องตอบสนองอยู่บ่อย ๆ แทบทุกกรอบ บางกรอบอาจตอบมากกว่า 1 ครั้ง ลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเรียนติดตามบทเรียนตลอดเวลา

3. หลักของการรู้ผล (Feedback) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนได้รู้ผลของการกระทำของตนว่สิ่งที่ทำไปนั้นถูกหรือผิด ถ้าผิดที่ถูกควรเป็นอย่างไร จากหลักการดังกล่าวในการสร้างบทเรียนสำเเร็จรูป จึงมีการเฉลยคำตอบที่ถูกตอ งให้ผู้เรียนได้ทราบว่ที่ใดตอบคำถามไปนั้นถูกตอ งหรือไม่ โดยเทียบกับคำตอบที่เฉลยไว้ให้แล้ว

4. หลักของความสำเเร็จ (Success Experience) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนรู้สึกว่ได้รับความสำเเร็จ ทำได้ถูกต้อง จากหลักการดังกล่าวนี้ จึงมีการปูพื้นฐานเริ่มจากง่าย ๆ มีการเขียนย้ความรู้ และที่สำคัญคือ ในการตอบสนองบทเรียนจะพยายามให้ตอบโดยที่มั่นใจว่ถ้าผู้เรียนติดตามอย่างตั้งใจก็จะสามารถตอบได้ถูกต้อง

ธีรชัย ปรุณโชติ (2552 : 11) กล่าวถึง หลักการของบทเรียนสำเเร็จรูป ดังนี้

1. แบ่งเนื้อหาเป็นข้อย่อย ๆ (Small Step) ในการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยหรือข้อย่อย ๆ นี้ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน

2. เป็นบทเรียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง (Self - pacing)

3. นักเรียนร่วมกิจกรรมมากที่สุด (Activity Participation) โดยในแต่ละกรอบจะใช้หลักของความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับการตอบสนองนักเรียนจะต้องตอบคำถามในแต่ละกรอบ จึงมีส่วนร่วมกิจกรรมมากที่สุด

4. มีข้อมูลย้อนกลับหรือประเมินผลตนเองได้ทันที (Immediate Feedback) คำตอบที่นักเรียนสามารถตรวจว่าถูกต้องหรือไม่นั้น ทำให้นักเรียนเกิดการเสริมแรงในทางบวกในการเรียนรู้ในกรอบต่อไป

5. การทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียน (Testing) บทเรียนสำเร็จรูปเมื่อสร้างเสร็จแล้วจะมีประสิทธิภาพของบทเรียนอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า บทเรียนช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

สรุปได้ว่า หลักการของบทเรียนสำเร็จรูปควรจะใช้หลักการเรียนรู้เพิ่มทีละน้อย หลักการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง หลักของการบรรลุผล และหลักของความสำเร็จ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของบทเรียนสำเร็จรูป

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2545 : 115) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของบทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ดังนี้

1. เด็กสามารถทำงานได้ตามลำพัง ฟ้นการดูแล ถูกว่ากล่าวจากครูไม่ต้องฟังคำวิพากษ์วิจารณ์หรือเยาะเย้ยจากเพื่อน ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความสบายใจและความเป็นอิสระ
2. ทำให้เกิดความพึงตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น
3. สามารถพิสูจน์ความไม่รู้ของนักเรียนโดยการให้นักเรียนได้รู้ผลการกระทำหรือการตอบคำถามของตนเอง
4. สามารถใช้เป็นองค์ประกอบของกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 ก : 80)

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมเป็นการศึกษาหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์วิเคราะห์ ภารกิจการเรียนรู้ และสร้างแบบทดสอบ

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการเขียนเป็นการเขียนบทเรียน พร้อมทั้งบททวนและแก้ไข

ขั้นที่ 3 ขั้นทดลองและปรับปรุงโดยทดลองใช้บทเรียนสำเร็จรูป แบบรายบุคคลแบบกลุ่มเล็ก และใช้ในห้องเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นพิมพ์บทเรียน เพื่อนำบทเรียนฉบับจริงไปใช้

ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ผู้สร้างจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอน และนำเนื้อหาสาระมาแตกย่อยและเรียงลำดับให้เหมาะสม เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงนำเสนอเนื้อหาสาระนั้นทีละน้อยไปตามลำดับ และมีข้อคำถามที่ท้าทายความคิดของผู้เรียนและมีคำตอบเฉลยให้ไว้ด้วย จากนั้นนำมาใช้กับกลุ่มใหญ่ เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียน

กฤษยา แสงเดช (2552 : 20 - 25) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวิธีการเขียนบทเรียนสำเร็จรูปแบบต่าง ๆ จนเข้าใจแจ่มแจ้งทั้งศึกษาจากตำราและการสอบถามจากผู้รู้

ขั้นที่ 2 กำหนดและเลือกวิชาที่จะเขียนและระดับชั้นสำหรับที่จะใช้บทเรียนสำเร็จรูปนั้น

ขั้นที่ 3 เลือกหน่วยการเรียนรู้ว่าจะเขียนในเรื่องใด

ขั้นที่ 4 กำหนดหัวข้อต่างๆที่จะเขียน โดยศึกษาจากหลักสูตรประมวลการสอน โครงการสอน คู่มือครู และหนังสือเรียนว่า หลักสูตรกำหนดให้นักเรียนเรียนอะไรบ้าง แล้วเลือกหัวข้อเรื่องที่จะเขียน

ขั้นที่ 5 ศึกษาลักษณะของนักเรียน ได้แก่ อายุ ระดับชั้น พื้นฐาน ความรู้เดิมและทักษะที่นักเรียนเคยได้รับการฝึกฝนมาก่อน ทั้งนี้เพราะบทเรียนสำเร็จรูปมีหลักการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 6 ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับบทเรียนสำเร็จรูปที่จะเขียน โดยจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะอันจะเป็นแนวทางในการเขียนกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนเป็นอย่างดี และยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแบบทดสอบ ซึ่งจะทำให้ทดสอบนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน การเขียนวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ควรแยกเป็นข้อ ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์เด่นชัดขึ้น และต้องบรรยายด้วยถ้อยคำที่ทำให้ดี ความหมายได้ชัดเจน รัดกุม สามารถมองเห็นภาพการแสดงออกของนักเรียนได้ เช่น เขียนบอก อธิบาย จำแนก เปรียบเทียบ ทดลอง เป็นต้น

ขั้นที่ 7 วางโครงเรื่องที่จะเขียนเป็นลำดับ เรียงราวก่อน หลัง จากง่ายไปหายาก ทั้งนี้เพราะบทเรียนสำเร็จรูป จะต้องแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ ย่อย และแต่ละตอนจะต้องต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

ขั้นที่ 8 ลงมือเขียนบทเรียนสำเร็จรูปตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยแบ่งบทเรียนออกเป็นตอน ๆ หรือบท ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการเรียนรู้ เป็นการแบ่งหมวดหมู่เพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจและจดจำได้ง่าย แล้วดำเนินการเขียนกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนตามหลักการเขียนบทเรียนสำเร็จรูป การเขียนกรอบในบทเรียนจะเริ่มต้นด้วยกรอบให้ความรู้ แล้วติดตามด้วยกรอบแบบฝึกหัดและกรอบทดสอบเป็นตอน ๆ ไป จำนวนกรอบจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้เขียน ถ้าบทเรียนสำหรับเด็กแก่จำนวนกรอบอาจน้อยกว่าบทเรียนสำหรับเด็กไม่แก่ก็ได้

ขั้นที่ 9 ควรรนำบทเรียนสำเร็จรูปที่เสร็จแล้วไปให้เพื่อนครูที่สอนวิชานั้น ๆ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ อ่าน และให้ติชม เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 10 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงจนเห็นว่าเรียบร้อยดีแล้ว มาพิมพ์โดยยังไม่ใส่คำตอบของคำถามต่าง ๆ เพื่อที่จะนำบทเรียนนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนในชั้นทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง หรือการทดลองที่เรียกว่า การทดลองชั้นหนึ่งคน

ขั้นที่ 11 สร้างแบบทดสอบชั้นหนึ่งตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ให้ครบถ้วนและครอบคลุมทุกเรื่องตามบทเรียน บทเรียนตอนใดมีเนื้อหามากก็ออกมาก บทเรียนใดน้อยก็ออกน้อย สำหรับแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนั้น จะต้องนำไปวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และปรับปรุงแก้ไข ให้มีค่าความยากที่เหมาะสมคือ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก และปรับปรุงแก้ไขให้มีค่าความยากที่เหมาะสม คือ 0.20 ขึ้นไป

ขั้นที่ 12 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่เขียนเสร็จตามข้อ 10 ไปทดลองใช้กับนักเรียนหนึ่งคน โดยเริ่มทำแบบทดสอบก่อน แล้วจับเวลาไว้เพื่อจะได้ทราบว่า แบบทดสอบดังกล่าวนี้ นักเรียนสามารถทำเสร็จภายในเวลาประมาณกี่นาที เมื่อนักเรียนทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว ก็ให้นักเรียนเรียนบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น โดยผู้สอนจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายและวิธีเรียนเสียก่อน นักเรียนจะต้องอ่านบทเรียน ไปทีละกรอบ ทีละตอน และตอบคำถาม ไปทีละคำถาม เมื่อนักเรียนตอบแต่ละคำถามผู้สอนจะเฉลยคำตอบที่ถูกให้ทันที ผู้สอนจะอภิปรายกับนักเรียนเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขบทเรียนในกรอบนั้น หรือคำถามให้ดีขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขภายหลัง หลังจากเรียนบทเรียนเสร็จแล้ว ก็ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบทดสอบทั้งสองครั้งว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือไม่ ผลการเปรียบเทียบควรแสดงให้นักเรียนเห็นว่า มีความก้าวหน้าขึ้นหลังจากเรียนบทเรียน

ขั้นที่ 13 นำบทเรียนสำเร็จรูปไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็กที่เรียนอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 20 คน ซึ่งวิธีการเหมือนกับการทดลองในขั้นหนึ่งคนแต่ละบทเรียน จะมีคำตอบของคำถามไว้ให้เสร็จ นักเรียนจะต้องเรียนทีละกรอบ และตรวจคำตอบของตนเองกับคำเฉลยคำตอบที่ให้ไว้ในบทเรียน ข้อมูลที่ต้องการในขั้น 10 คน ได้แก่

คะแนนเฉลี่ย (ของนักเรียนทั้ง 10 คน) ในการตอบคำถามในบทเรียนสำเร็จรูปคิดเป็นร้อยละ เกณฑ์มาตรฐานในการตอบคำถามในบทเรียน โดยถูกต้อง ร้อยละ 90

คะแนนเฉลี่ย (ของนักเรียนทั้ง 10 คน) ของการทำแบบทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ เกณฑ์มาตรฐานในการทำแบบทดสอบคือ ร้อยละ 90

คะแนนเฉลี่ย (ของนักเรียนทั้ง 10 คน) ของการทำแบบทดสอบก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 90

ขั้นที่ 14 การทดลองภาคสนาม โดยนำบทเรียนที่ผ่านการทดลองในขั้นกลุ่มเล็กและปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นแล้วนี้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ธีรชัย ปฐมนิวัติ (2552 : 21 - 24) ได้กล่าวถึง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปนั้นว่ามีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิธีเขียนบทเรียนสำเร็จรูปแบบต่าง ๆ จนเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งศึกษาจากตำราและสอบถามจากผู้รู้
2. กำหนดและเลือกวิธีที่เขียน และลำดับชั้นสำหรับที่จะใช้บทเรียนสำเร็จรูป
3. เลือกหน่วยการเรียนรู้ที่จะเขียนในเรื่องใด
4. กำหนดหัวข้อต่าง ๆ ที่จะเขียน โดยศึกษาจากหลักสูตรประมวลการสอน โครงการสอนคู่มือครู และหนังสือเรียน ว่าหลักสูตรกำหนดให้นักเรียนเรียนอะไรบ้าง แล้วเลือกหัวเรื่องที่จะเขียน
5. ศึกษาลักษณะของนักเรียน ได้แก่ อายุ ระดับชั้น พื้นฐานความรู้เดิม และทักษะที่นักเรียนได้รับการฝึกฝนมาก่อน ทั้งนี้เพราะบทเรียนสำเร็จรูปมีหลักการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ
6. ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับบทเรียนสำเร็จรูปที่เขียน โดยจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ อันเป็นแนวทางในการเขียนกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนเป็นอย่างดี และยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแบบทดสอบซึ่งจะใช้ทดสอบนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน การเขียนวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ควรแยกเป็นข้อ ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์เด่นชัดขึ้น และต้องบรรยายด้วยถ้อยคำที่ดี สื่อความหมายได้ชัดเจนรัดกุม สามารถมองเห็นการแสดงออกของนักเรียนได้ เช่น เขียน บอก อธิบาย จำแนก เปรียบเทียบ ทดลอง เป็นต้น
7. วางโครงเรื่องที่จะเขียนเป็นลำดับเรื่องราวก่อนหลังจากง่ายไปหายาก ทั้งนี้เพราะบทเรียนสำเร็จรูปจะต้องแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ ย่อย ๆ และแต่ละตอนจะต้องต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
8. ลงมือเขียนบทเรียนสำเร็จรูปตามจุดหมายที่วางไว้ โดยแบ่งบทเรียนออกเป็นตอน ๆ หรือบท ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นการแบ่งหมวดหมู่เพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจและจดจำได้ง่าย แล้วดำเนินการเขียนกรอบต่าง ๆ ในบทเรียนตามหลักการเขียนบทเรียนสำเร็จรูป การเขียนกรอบในบทเรียนจะเริ่มต้นด้วยกรอบให้ความรู้ แล้วติดตามด้วยกรอบแบบฝึกหัดและกรอบทดสอบเป็นตอน ๆ ไป จำนวนกรอบจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนักเรียนถนัดบทเรียนสำหรับเด็กแก่ จำนวนกรอบอาจน้อยกว่าบทเรียนสำหรับเด็กเรียนอ่อนก็ได้
9. นำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแนะนำแก้ไข ควรนำบทเรียนสำเร็จรูปที่เขียนแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญอ่าน และให้ข้อคิดชม เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงกรอบรูปภาพ และภาษาที่ใช้ในบทเรียนสำเร็จรูปให้ดียิ่งขึ้น

10. นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงจนเห็นว่าเรียบร้อยดีแล้วมาพิมพ์ โดยยังไม่ใส่คำตอบของคำถามต่าง ๆ เพื่อที่จะนำบทเรียนนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 3 คน ในชั้นทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง คือ เลือกนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน

11. นำบทเรียนสำเร็จรูปที่เขียนเสร็จตามข้อ 10 ไปทดลองใช้กับนักเรียน 9 คน โดยเลือกเอานักเรียนที่เรียนอ่อน 3 คน นักเรียนที่เรียนปานกลาง 3 คน นักเรียนเก่ง 3 คน โดยให้เริ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วจับเวลาไว้เพื่อจะได้ทราบว่าแบบทดสอบดังกล่าวนักเรียนสามารถทำได้เสร็จภายในเวลาประมาณกี่นาที โดยผู้สอนจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายและวิธีเรียนเสียก่อน นักเรียนจะต้องอ่านบทเรียนไปที่ละกรอบ ทีละตอน และตอบคำถามไปที่ละคำถาม เมื่อนักเรียนตอบแต่ละคำถาม ผู้สอนจะเฉลยคำตอบที่ถูกให้ทันที ผู้สอนจะอธิบายกับนักเรียน เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขบทเรียนในกรอบนั้น หรือปรับปรุงคำถามให้ดีขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขภายหลัง หลังจากเรียนบทเรียนสำเร็จรูปแล้วก็ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบทดสอบทั้งสองครั้งว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือไม่ ผลการเปรียบเทียบควรแสดงให้นักเรียนเห็นว่ามีควมก้าวหน้าขึ้นหลังจากเรียนบทเรียนคะแนนเฉลี่ย (ของนักเรียน 9 คน) ของการทำแบบทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 90

12. การทดลองภาคสนาม โดยนำบทเรียนที่ผ่านการทดลองในชั้นกลุ่มเล็ก และปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

สรุปได้ว่า ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ผู้สร้างจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอน และนำเนื้อหาสาระมาแตกย่อยและเรียงลำดับให้เหมาะสม เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงนำเสนอ เนื้อหา สาระนั้นทีละน้อยไปตามลำดับ และมีข้อคำถามที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน และมีคำตอบเฉลย ให้ไว้ด้วย จากนั้นนำมาใช้กับกลุ่มใหญ่ เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียน

การหาประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูป

การทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือเป็นกระบวนการที่สำคัญเมื่อผลิตสื่อการสอนแล้วต้องนำสื่อไปทดสอบหาประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้ทราบว่าเมื่อใช้สื่อกับนักเรียนแล้วเกิดประสิทธิผลในการเรียนมากน้อยเพียงใด

กุศยา แสงเดช (2552 : 28 - 31) กล่าวถึงขั้นตอนของการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อว่าต้องนำเครื่องมือไปใช้ทดลองใช้ (Try Out) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดสอบใช้จริง (Trial Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจะดำเนินการผลิตเป็นจำนวนมากและนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติได้ การทดลองมีขั้นตอน ดังนี้

1. การทดลองแบบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการทดลองกับนักเรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเด็กเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้นี้ จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มากแต่ไม่ต้องวิตก เมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้นมาก ก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่มในขั้นนี้ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

2. การทดลองแบบกลุ่มย่อย (1 : 10) เป็นการทดลองกับนักเรียน 6 - 10 คน (ละนักเรียนที่เก่งกับอ่อน) คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณ 10 % นั่นคือ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70/70

3. การทดลองแบบกลุ่มใหญ่ (1 : 100) เป็นการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น 30 - 100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5% ก็ยอมรับหากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของเครื่องมือใหม่ โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์ สมมติว่าเมื่อทดสอบประสิทธิภาพได้เกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าเกณฑ์ 75/75 เมื่อผลทดลองเป็น 85.30/85.40 ก็อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

การกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติ เนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติศึกษา อาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น

วิธีคำนวณหาประสิทธิภาพ

การคำนวณหาประสิทธิภาพโดยใช้ E_1/E_2

ข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป

กุศยา แสงเดช (2552 : 33) ได้กล่าวถึง ข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

1. นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง และดำเนินไปตามความสามารถของตนเอง เป็นการตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นอย่างดี

2. ช่วยประหยัดเวลาในการสอนของครูทำให้ครูมีโอกาสให้ความสนใจดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น

3. ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง

4. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้

5. นักเรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอน ทีละน้อยและทราบผลการเรียนรู้ของตนเองทุกขั้นตอน

6. นักเรียนสามารถศึกษาบทเรียนเวลาใดก็ได้ ตามความพอใจ

7. นักเรียนสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดของตนเองได้ จากการดูคำตอบในบทเรียน

8. ผู้ที่ขาดเรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้ตามผู้อื่น ได้ทัน

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2551 : 23) ได้กล่าวถึง ข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

1. เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง
 2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตน เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
 3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยลดภาระครู และช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู
- ธีรชัย ปฐมโชติ (2552 : 26) ได้กล่าวถึงข้อดีของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้
1. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง
 2. นักเรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนทีละน้อย และได้ทราบผลการเรียนรู้ของตนทุกขั้นตอน เกิดแรงเสริม (Reinforcement)
 3. สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามเอ็กต์ภาพของตน เช่น ความสนใจ สติปัญญา วุฒิภาวะ ฯลฯ
 4. นักเรียนสามารถศึกษาบทเรียนในเวลาใดเมื่อไรก็ตาม ตามความพอใจของนักเรียนเอง แม้แต่จะเป็นที่บ้านของนักเรียนเอง

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีข้อดี คือ การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง นักเรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอน ทีละน้อยและทราบผลการเรียนรู้ของตนเองทุกขั้นตอน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เพราะนักเรียนสามารถศึกษาบทเรียนในเวลาใดเมื่อไรก็ได้ ตามความพอใจของนักเรียนเอง ทั้งยังเป็นวิธีสอนที่ช่วยลดภาระครู และช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู

ข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป

กฤษยา แสงเดช (2552 : 35) ได้กล่าวถึง ข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ดังนี้

1. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างเดียวยังขาดการติดต่อซึ่งกันและกัน ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
2. บทเรียนสำเร็จรูปเหมาะสมสำหรับเนื้อหาที่เป็นความจริง หรือความรู้พื้นฐานมากกว่าที่ต้องการความคิดเห็นและริเริ่ม
3. ทำให้นักเรียนขาดทักษะการเขียนหนังสือ เพราะนักเรียนจะเขียนเฉพาะคำตอบเท่านั้น
4. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปในชั้นเรียน จะมีลักษณะเป็นผู้ช่วยครูมากกว่าที่จะใช้แทนครู
5. ภาษาที่ใช้ อาจเป็นปัญหาในบางท้องถิ่น
6. มีส่วนที่ทำให้เด็กเรียนเก่งเบื่อง่าย โดยเฉพาะบทเรียนสำเร็จรูปแบบเชิงเส้น
7. การใช้บทเรียนสำเร็จรูปในชั้นเรียน ผู้ที่เรียนได้รวดเร็วจะเสร็จก่อนและมีเวลาอาจมีพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่น ส่วนผู้ที่เรียนช้าบางคนอาจทำไม่เสร็จ ต้องให้ทำนอกเวลา หรือให้ไปทำที่บ้านซึ่งยากแก่การควบคุม

8. เด็กที่ขาดความซื่อสัตย์ต่อตนเอง อาจเป็นการฝึกให้มีลักษณะนิสัยที่ไม่ดีบางอย่างได้ เช่น การโกงตัวเอง เป็นต้น

ธีรชัย ปรุณโชติ (2552 : 28) ได้กล่าวถึง ข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

1. เป็นวิธีสอนที่พึ่งบทเรียนสำเร็จรูป หากไม่มีบทเรียน หรือบทเรียนไม่มีคุณภาพ ก็ย่อมส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน
2. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปให้มีคุณภาพที่ดี เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และมีความยุ่งยาก ในการจัดทำ ผู้สร้างจำเป็นต้องมีความเข้าใจในการสร้างบทเรียน
3. บทเรียนสำเร็จรูปที่ดียังมีปริมาณน้อย บทเรียนสำเร็จรูปที่มีคุณภาพไม่ดีพอ จะไม่น่าสนใจ และจะไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียน และทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายได้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปนั้นต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมโดยเนื้อหา จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนนั้นควรจะทำให้ให้นักเรียนง่ายต่อการอ่านทำความเข้าใจด้วยตนเอง เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

นัยนา ทรี เนตรสัมพันธ์ (2551 : 30) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวก หรือความรู้สึกในทางที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้ความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และความเชื่อที่เหมาะสม

สักรินทร์ อยู่ผ่อง (2552 : 28) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงความรู้สึก หรือการแสดงออกในทางบวกที่มีต่อองค์กร บุคคลผู้ร่วมงานและงานที่ทำได้แก่ การแสดงความยินดี ชื่นชม การคิด สร้างสรรค์ การร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจและการมีความสุขในการทำงาน เป็นต้น

อัมรัตน์ อนุวัช (2552 : 49) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกเชิงบวก ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วส่งผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรม ของบุคคลนั้น

วงเดือน เจริญ (2553 : 13) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาวะจิตใจที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนอง ทั้งหมดหรือบางส่วน ความเครียดก็จะน้อยลงความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้น และในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

ทฤษฎีความพึงพอใจ

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Growth Motivation) มาสโลว์ (Maslow) เป็นนักจิตวิทยาที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของมนุษย์ในทฤษฎีความต้องการ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (มธุรส สว่างบำรุง, 2551 : 48 - 51)

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอจะขาดเสียไม่ได้

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญบังคับจากผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยรุ่น ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อายหนึ่ง

3. ความต้องการความรักหรือความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Love & Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการให้ทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกว่างเปล่าไม่มีเพื่อนมีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์เป็นผู้ที่ต้องการเพื่อนจะต้องทำให้รู้สึกว่าคุณเป็นที่รัก และยอมรับของกลุ่มเพื่อให้เป็นที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณมีค่า (Esteem Needs) ความต้องการนี้ประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จมีความสามารถ ต้องการที่จะให้เห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่นผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองเป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกว่าคุณไม่มีความสามารถและมีปมด้อยมองโลกในแง่ร้าย

5. ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของคนกล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็น

คนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะและอารมณ์ ความรู้สึก ขอมรับตนเอง ทั้งส่วนดีและส่วนเสียของตน ที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีสติที่จะยอมรับว่าตนใช้กลไกในการป้องกันตนในการปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้ เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย น่าตื่นเต้นและมีความหมาย กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน

ทฤษฎีการจูงใจของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory)

การจูงใจทำให้เกิดความพึงพอใจเมื่อการจูงใจได้รับการตอบสนองผลที่ได้จะเป็นความพึงพอใจ ซึ่งเฮร์ซเบิร์กได้ค้นพบทฤษฎีในการสร้างความพึงพอใจให้เพิ่มขึ้นในการปฏิบัติงาน เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้กล่าวถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจใน 2 ปัจจัย (Two Factors Theory of Motivation) (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553 : 32 - 37) ดังนี้

1. ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivation) เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานกระตุ้นให้บุคคลทำงานดีขึ้น ได้แก่

1.1 ความสำเร็จในงาน (Achievement) เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจและความปลื้มปิติในผลสำเร็จของงาน เมื่อได้ทำงานหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นผลสำเร็จ ปัจจัยนี้ นับว่ามีความสำคัญมากที่สุด

1.2 ความยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชย ขอมรับนับถือหรือได้รับการแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะเกิดควบคู่กับความสำเร็จในงาน

1.3 ลักษณะของงาน (Work Itself) หมายถึง ลักษณะของงานที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถงานที่ต้องประดิษฐ์คิดค้นหาสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เกิดความพึงพอใจ

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาให้โอกาสแก่ผู้ทำงานได้รับผิดชอบต่อการทำงานของตนอย่างเต็มที่ ไม่จำเป็นต้องตรวจตราหรือควบคุมมากเกินไป

1.5 ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงานหรือเพิ่มความเจริญก้าวหน้าในการทำงานด้วย

2. ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย

2.1 นโยบายการบริหาร (Policy and Administration) หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงานและการใช้กระบวนการบริหารเพื่อปฏิบัติงาน

2.2 วิธีการบังคับบัญชา (Supervision) หมายถึง พฤติกรรมในการบริหารของผู้บริหาร ตามกระบวนการบริหาร

2.3 สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน (Relationship with Peers) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน

2.4 สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา (Relationship with Supervisor) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร

2.5 สภาพการทำงาน (Working Conditions) หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ท่าเลที่ตั้ง อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานและปริมาณงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และการจูงใจถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนอง ความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติที่ได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดย ความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้น และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากขึ้นขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงาน ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การที่ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนนั้น ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจที่อยากเรียน ซึ่งผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจหลาย ๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ เทคนิคการสอน การยกย่องชมเชย การให้รางวัล การทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี จะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนหรือการปฏิบัติงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ลิสตี (Listi, 1998 : 1891 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และทัศนคติของนักเรียน เกรด 3 ที่อยู่ในเขตเมืองที่มีต่อการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง กับการสอนตามปกติ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนด้วยวิธีสอนปกติ ผลการเปรียบเทียบ การสอนทั้ง 2 วิธี มีความสัมพันธ์กันด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แต่ด้านรูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 2 แบบ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ผลการทดลองครั้งนั้น ยังพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา

ชิมิซุ (Shimizu, 2006 : 175 - 189) ได้ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปด้วยวิธีการสอนโดยการใช้เมสคอมพิวเตอร์เพื่อการพัฒนาเด็กนักเรียนอนุบาลบทเรียนสำเร็จรูปถูกนำมาใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ทางดานกายภาพ เสียง และทาทาง ด้วยวิธีการสอนในกลุ่มตัวอย่างใช้เมสคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปทำให้เด็กนักเรียนอนุบาลได้ทักษะที่ได้เรียนมาจากทั้ง 3 ขั้นตอน สำหรับการประเมินครั้งที่ 2 แสดงให้เห็นว่าเด็กนักเรียนอนุบาลทั้งหมดได้เรียนรู้ การชี้ด้วยเมสภายหลังจากที่แทรกรูปแบบการสอนนี้ในชั่วโมงเรียน รูปแบบการสอนนี้ประกอบ ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปและกระตุนกลุ่มตัวอย่างได้ทันทีซึ่งมีประสิทธิภาพต่อการสอน โดยให้มีการใช้มือ สายตา เพื่อบังคับ และชี้เมสให้ได้

โมเลนดา (Molenda, 2008 : 52 - 58) ได้ศึกษาคุณค่าของบทเรียนสำเร็จรูป ประสิทธิภาพที่ได้ซึ่งบทเรียนสำเร็จรูปถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ผลจากการวิจัยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเป็นที่น่าพอใจสำหรับครูและสำหรับคนอื่นที่ต้องการใช้บทเรียนสำเร็จรูปในสถาบันของเขาในปัจจุบันบทเรียนสำเร็จรูปยังคงได้รับความนิยมอยู่เพราะเป็นหลักการทำงานที่สำคัญของความร่วมมือ และการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพราะเมื่อนำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในชั่วโมงเรียนนั้นมีผลต่อสถาบันที่น่าไปใช้ในเรื่องของต้นทุนบทเรียนสำเร็จรูปซึ่งในวันนี้อาจเป็นต้นทุนการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นมา และเป็นวิชาที่ควรมีการนำไปพิจารณาสำหรับการศึกษาในโรงเรียนเอกชนและมหาวิทยาลัยด้วย

งานวิจัยในประเทศ

อัญชลา ศาสตร์สุภาพ (2549 : 68) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน และแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถ และแรงจูงใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปก็ร้ดุนกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุวรรณณี จุสมใจ (2549 : 98) ได้ศึกษาผลของการใช้วรรณกรรมท้องถิ่นสุพรรณบุรี เป็นสื่อประกอบการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นต้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ท31101 หลังเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบนาฏการสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 2) ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบนาฏการสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เกษมศรี บุญพอ (2550 : 74) ได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องกฎหมายน่ารู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 93.66/ 95.08 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสงี่ยม แสนสุข (2551 : 74) ได้สร้างบทเรียนโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 87.27/82.51 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อากาศรณ์ อินเสมียน (2551 : 67 - 68) ได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนเรื่อง อริยสัจ 4 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน เรื่อง อริยสัจ 4 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.66/89.40 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

รุงทิพย์ กลินทะ (2551 : 102 - 106) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเพลงประกอบภาพ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเพลงประกอบภาพ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.24/88.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.7964 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 79.64 และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเพลงประกอบภาพ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นวลจันทร์ วิเศษ (2552 : 86 - 87) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปการคูณประกอบกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เรื่อง การประหยัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปการคูณประกอบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 84.20/85.12 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทองคูณ หนองพร้าว (2552 : 79) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง จังหวัดของเรา (บุรีรัมย์) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพ 83.87/84.08 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ชมนวรรณ พรหมจันทร์ (2552 : 90) ใ้ดศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสนุกสนาน มีการค้นหาคำตอบได้ และสามารถเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ด้วยตนเอง พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 84.26/84.30 นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

วัฒนา ภิญญมิตร (2552 : 79 - 80) ใ้ดศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียน สำเร็จรูป เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.15/84.85 ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.72 ความคิดเห็นของผู้เรียนที่ใช่แผนแสดงว่า ผู้เรียน มีความสามารถในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 72 นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมภรณ์ สีเนา (2552 : 81) ใ้ดศึกษาการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการสอน เรื่อง มรรค 8 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 82.97/82.60 นักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

เมตตา ภูนาวัน (2553 : 80) ใ้ดศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษา ปที่ 4 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.00/81.75 มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยรวมระดับมากที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับ นักเรียน จึงได้สร้างและพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้นำหลักการ ทฤษฎี เอกสาร และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินงานสร้างและพัฒนานวัตกรรม เพื่อเป็นสื่อ ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ